

УДК 378.14:372.811

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-2-41>

Марина РИЖЕНКО,

orcid.org/0000-0002-0961-3351

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

(Харків, Україна) marina.ryzhenko.89@ukr.net

Олена АНІСЕНКО,

orcid.org/0000-0003-3266-4584

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

(Харків, Україна) anisenko.e@gmail.com

Ольга ГНАТИШЕВА,

orcid.org/0000-0002-0417-5460

викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

(Харків, Україна) taria.eihani@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

В умовах сучасних світових тенденцій до глобалізації та міжнаціональної співпраці, англійська мова набула статусу міжнародної. Це основна мова економіки, політики, спорту, освіти, мистецтва, туризму та науки. Сучасна людина зобов'язана володіти нею, як мінімум, на базовому рівні, щоб успішно орієнтуватися за умов нового полікультурного світу. Ці обставини диктують необхідність формування нових цілей навчання іноземної мови, а саме: комунікативний та соціокультурний розвиток особистості студента, підготовка його до здійснення міжкультурного спілкування; навчання студентів технології вивчення іноземних мов, розвиток їх самоосвітнього потенціалу для задоволення особистісних інтересів у різних сферах спілкування та галузях знань.

У статті обґрунтовується актуальність використання відеоматеріалів на заняттях іноземної мови у ВНЗ, розглядаються основні класифікації автентичних відеоматеріалів наводяться вимоги до відбору навчального матеріалу, аналізується педагогічна цінність цього засобу навчання.

У статті розглядається технологія використання відеоматеріалів у викладанні іноземної мови. У статті визначається поняття «автентичний відеоматеріал», розкривається його дидактичний потенціал, його переваги та недоліки у викладанні іноземної мови, наводяться приклади відеоматеріалів для вивчення англійської мови у вищому навчальному закладі. У статті описуються найкорисніші відео інтернет-ресурси, де викладач може знайти корисні матеріали та додаткові вправи для роботи з ними.

У статті описується, що використання відеоматеріалів є одним із важливих елементів навчального процесу на заняттях з англійської мови. Даний метод спрямований на занурення в задану тему, що сприяє формуванню колективної пізнавальної діяльності, розвитку мотивації, пам'яті, мислення, формуванню практичних умінь.

Автор підкреслює, що використання відеоматеріалів вимагає від викладача, таких умінь: залучати учнів до представленої проблеми, спрямовувати їх діяльність, спонукати робити висновки та надавати індивідуальну допомогу.

Автентичні відеоматеріали мають великий потенціал для вирішення навчальних та освітніх завдань за умови правильної організації викладачами. Даний інформативний матеріал створює атмосферу реального мовного спілкування та забезпечує успішне сприйняття іноземної мови представників інших культур.

Ключові слова: *навчання іноземної мови, автентичні відеоматеріали, сучасні методи навчання, мотивація, комунікативний підхід, мовна діяльність.*

Maryna RYZHENKO,*orcid.org/0000-0002-0961-3351**Candidate of Pedagogical Sciences,**Associate Professor at the Department of Foreign Languages**O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv**(Kharkiv, Ukraine) marina.ryzhenko.89@ukr.net***Olena ANISENKO,***orcid.org/0000-0003-3266-4584**Senior Teacher at the Department of Foreign Languages**O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv**(Kharkiv, Ukraine) anisenko.e@gmail.com***Olha HNATYSHEVA,***orcid.org/0000-0002-0417-5460**Teacher at the Department of Foreign Languages**O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv**(Kharkiv, Ukraine) taria.eihani@gmail.com*

THE USE OF AUTHENTIC VIDEO MATERIALS FOR THE DEVELOPMENT OF LISTENING SKILLS WHEN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE AT A UNIVERSITY

In the context of modern world trends towards globalization and interethnic cooperation, English has received the status of an international language. It is the main language of economics, politics, sports, education, art, tourism and science. A modern person have to learn it at least at a basic level in order to navigate in the new multicultural world. These circumstances dictate the need to form new goals for teaching a foreign language, namely: communicative and sociocultural development of the student's personality, preparing him for the implementation of intercultural communication; teaching students the technology of learning foreign languages, developing their self-educational potential to meet personal interests in various areas of communication and branches of knowledge.

The article substantiates the relevance of using video materials in a foreign language class at a university, discusses the main classifications, provides requirements for the selection of educational material, and analyzes the pedagogical value of this learning method.

The article discusses the technology of using video materials in teaching a foreign language. The article defines the concept of authentic video material, reveals its didactic potential, its advantages and disadvantages in teaching a foreign language, provides examples of video materials for learning English in a higher educational institution. The article describes the most useful video Internet resources where the teacher can find useful materials and additional exercises for working with them.

The article describes that the use of video materials is one of the most important elements of the educational process in English classes. This method is aimed at immersion in the topic, which contributes to the formation of collective cognitive activity, the development of motivation, memory, thinking, the formation of practical skills.

The author emphasizes that the use of video materials requires the teacher to have the following skills: to involve students in the problem presented, guide their activities, encourage them to draw conclusions and provide individual assistance.

Authentic video materials have great potential for solving educational problems when properly organized by teachers. This informative material creates an atmosphere of real communication and ensures the successful perception of a foreign language by representatives of other cultures.

Keywords: *foreign language teaching, authentic video materials, modern teaching methods, motivation, communicative approach, language activity.*

Постановка проблеми. Електронні засоби інформації, такі як комп'ютер та відеопроєктор, в даний час набувають все більшого значення при навчанні та вихованні учнів. Застосування відео є дуже ефективним при формуванні комунікативної культури школярів, тому що відеоматеріали не тільки дають учням можливість почути живу мову носіїв мови, а й занурюють їх у ситуацію, в якій вони знайомляться з мімікою та жестами,

стилем взаємовідносин та реаліями країни мови, що вивчається. Напевно, не буде перебільшенням думка про те, що відео як феномен відіграє важливу роль у розвитку міжкультурної компетенції

Аналіз досліджень. Останнім часом спостерігається інтерес науковців до можливостей використання автентичних відеоматеріалів при вивченні іноземної мови у вищих навчальних закладах. Це питання розглядалось вітчизняними

(Азімов Е. Г., Носонович Є.В., Мильруд Р. П., Зимня І. А. та ін.) та зарубіжними (Stempleski S., Tomalin B.) науковцями.

Аналіз теоретичного матеріалу дає змогу стверджувати, що проблема використання відеоматеріалів при вивченні іноземної мови ще не є досконально вивченою.

Метою статті є вивчення ефективності використання автентичних відеоматеріалів у процесі вдосконалення мовних умінь та навичок студентів у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Вивченням проблеми використання автентичних відеоматеріалів під час занять з іноземної мови займалася велика кількість як вітчизняних, і зарубіжних учених, а саме: Азімов Е. Г., Носонович Є. В., Мильруд Р. П., Зимня І. А., Клімова Г. С., Stempleski S., Tomalin B. Відеоматеріали – це технічні засоби навчання, спрямовані на забезпечення передачі інформації, а також отримання зворотного зв'язку в процесі її сприйняття та засвоєння студентами з метою подальшого розвитку певних умінь та навичок на заняттях. Одним із основних критеріїв відбору відеоматеріалів, які використовуються у навчанні англійської мови, є автентичність. Дане поняття увійшло методику навчання іноземних мов разом із поширенням комунікативного підходу, орієнтованого на максимальне наближення навчального процесу до умов природного спілкування. Автентичні матеріали – це матеріали, взяті з оригінальних джерел, які характеризуються природністю лексичного наповнення та граматичних форм, ситуативної адекватністю використовуваних мовних засобів, ілюструють випадки автентичного слововживання і які, хоча і не призначені спеціально для навчальних цілей, але можуть бути використані під час навчання іноземної мови (Носонович, 1999: 18). Актуальність застосування автентичних відеоматеріалів у процесі навчання іноземної мови зумовлена їхньою функціональністю, орієнтованістю на практичне використання у реальних життєвих умовах. З їх допомогою стає можливим штучне створення на занятті умов природного мовного середовища, що є одним із основних факторів успішного оволодіння мовними вміннями та навичками. Слід також зазначити, що включення відеоматеріалів у традиційне заняття дозволяє зробити його різноманітнішим та цікавішим, що, у свою чергу, сприяє розширенню загального кругозору студентів, збагаченню їх словникового запасу та поглибленню культурологічних знань. Створюваний при цьому ефект участі в повсякденному житті країни мови, що вивчається, дозволяє забезпечити умови для навчання при-

родній, живій мові, істотно підвищуючи мотивацію студентів на заняттях. Крім всього сказаного вище, використання даного дидактичного засобу гарантує більш високий ступінь засвоєння студентами матеріалу за рахунок впливу на різні види пам'яті, такі як зорова, слухова, емоційна і моторна. Тому відеоматеріали дозволяють ефективно тренувати сприйняття мовлення у культурному контексті і переводити вивчений матеріал з короткочасної пам'яті в довготривалу.

Існує кілька підходів до класифікації відеоматеріалів, заснованих на різних умовах. Виходячи з жанрово-тематичної спрямованості, автентичні відеоматеріали можна розділити на 3 групи:

- 1) розважальні програми (драматичні твори, шоу, спортивні телепрограми);
- 2) програми, що базуються на передачі фактичної інформації (документальне відео, теледискусії);
- 3) короткі програми (shorties), тривалістю від 10 секунд до 15 хвилин (новини, прогноз погоди, результати спортивних змагань, рекламні оголошення та ін.).

Залежно від мети створення розрізняють такі види відеоматеріалів:

- 1) призначені на навчання іноземної мови (відеокурси та інші навчальні фільми);
- 2) автентичні, орієнтовані на носіїв мови (художні фільми, прямі трансляції телепрограм тощо).

Західний науковець Б. Томалін запропонував такі види відеоматеріалів:

- 1) direct teaching video (пряме навчальне відео), де ведучий демонструє зразки певних мовних структур;
- 2) resource video (додаткове відео), яке виступає як додаткове джерело для навчання мови, в яких учні можуть отримати інформацію про те, як використовується мова в різних ситуаціях (Tomalin).

Вимоги до володіння іноземною мовою лише на рівні середньої загальної освіти передбачає серйозний відбір дидактичних відеоматеріалів. Необхідно враховувати низку факторів, таких як мовна підготовка учнів, актуальність проблем, що порушуються у відеороликах, а також можливості використання їх змісту для подальшого обговорення. Це можуть бути як художні фільми та серіали, дія яких відбувається в країні мови, що вивчається, так і навчальні телефільми. Особливу увагу необхідно приділити аналізу мовної та немовної поведінки тих, хто говорить залежно від ситуації: як звертаються один до одного партнери зі спілкування в ситуаціях офіційної/неофіційної комунікації, запитують інформацію, формулюють прохання, вітаються, прощаються, починають і завершують

розмову. У цілому нині, робота з автентичними відеоматеріалами під час уроку англійської мови цьому рівні характеризується застосуванням прогнозування, побудовою внутрішнього монологу, складанням рецензій, організацією дебатів тощо. Особливо важливим рівня навчання є піднесення англійської як частини навчального процесу, але й як засобу спілкування за умов реального життя. Автентичні відеоматеріали можна ефективно використовувати у навчанні різних видів мовної діяльності, а також з метою розвитку певних мовних умінь учнів. По-перше, аудіовізуальні засоби допомагають формувати й удосконалювати слухомовні навички, оскільки під час перегляду учні запам'ятовують фонетичні норми на підсвідомому рівні, а також концентрують увагу на вимовних нормах англійської мови, регіональних акцентах та діалектах (Зимня, 1991: 67). По-друге, візуальна частина допомагає розвитку лексичних навичок як у етапі запровадження нових лексичних одиниць, і при повторенні раніше вивчених.

Переглядаючи відеофрагмент, що навчається чує слово, розуміє, у якому контексті воно використовується і що означає, розглядає можливі методи взаємодії із нею. По-третє, використання відеофрагментів на уроках англійської сприяє розвитку навичок говоріння. Завдяки систематичному зануренню в мовне середовище учень сприймає мову носіїв мови візуально і слух, переймаючи певні лексичні одиниці у свій активний словниковий запас і підсвідомо відтворюючи почуті мовні конструкції. Також відбувається мимовільне копіювання інтонацій, тонів та наголосів спікерів. Крім цього, вдосконаленню навичок говоріння сприяє виконання різних усних завдань для закріплення на післяпереглядомому етапі роботи з відеофрагментами.

Звернемося до найкорисніших інтернет відеоресурсів, де можна знайти автентичні відеоматеріали для вивчення англійської для різних рівнів володіння англійською мовою. Безперечно перевага цих сайтів у тому, що на них є безліч коротких роликів, довжиною від 1 до 10 хвилин. Таким чином, студентам достатньо виділити хоча б 10 хвилин на день на заняття англійською мовою.

1. Навчальні відеоролики різної тематики на www.linguaspectrum.com

У розділі Video ви знайдете ролики, які діляться на 6 класичних ступенів складності від Elementary до Proficiency. Тривалість – від 5 до 10 хвилин. Усі ролики навчальні, озвучені носіями мови. Записи спрямовані в основному на розширення словникового запасу та вивчення англійських ідіом. Відеоряд допомагає запам'ятати нові слова та фрази за допомогою асоціацій із відповідним

предметом. До кожного ролика можна включити субтитри, а також додається транскрипт (текст запису), його зручно використовувати на перших ступенях навчання, коли сприймати мову на слух складно, а за субтитрами стежити незручно. Після перегляду відео можна закріпити знання за допомогою інтерактивного тесту.

2. Відеоролики різноманітної тематики на englishcentral.com

Відеоролики поділяються на три рівні складності: Beginner, Intermediate та Advanced. Тривалість відео від 25 секунд до 3 хвилин. Як бачите, заняття на цьому сайті не заберуть багато часу. Героями відеороликів можуть виступати як професійні педагоги, так і студенти, що вивчають мову, зірки кіно, спорту тощо. Тобто на цьому сайті для вивчення англійської мови ви можете послухати, як звучить англійська з різними акцентами.

3. Відео від носіїв англійської на engvid.com

Ресурс engvid.com – це навчальні ролики різної тематики. Один із найпопулярніших ресурсів для вивчення англійської мови серед студентів у всьому світі. Відеоролики поділяються на три рівні складності: Beginner, Intermediate та Advanced. Тривалість відео – від 8 до 10 хвилин, до кожного ролика є субтитри англійською мовою. Спікери – виключно носії мови – дипломовані викладачі. Тут ви можете знайти відео для роботи над вимовою, для розширення словникового запасу, матеріали з граматики та підготовки до міжнародних іспитів, а також ролики, що пояснюють використання ідіом та фразових дієслів.

4. Англійська з «Голосом Америки» на learningenglish.voanews.com

Ідеальний сайт для тих, хто бажає вивчати американську англійську мову. Тут ви знайдете не лише відео, а й аудіо, а також статті (вони розбиті на три рівні складності). У розділі з відео є чотири типи роликів:

- Learning English TV – новини різної тематики тривалістю близько 3 хвилин. Усі відео супроводжуються не субтитрами, а текстом англійською внизу екрана.

- English in a minute – корисні відео з субтитрами, у кожному з яких пояснюється значення будь-якої ідіоми, яка часто використовується носіями мови в розмовній мові. Ролик забере у вас рівно 1 хвилину особистого часу. Зате вам розкажуть не лише про значення ідіоми, а й пояснять, як вона виникла, а також наведуть природні приклади її використання.

- TALK2US – відео, в якому носії мови розмовляють з англійською мовою на різні теми. Тривалість – від 3 до 10 хвилин. Теми можуть бути різ-

ними: особливості національних свят та вивчення фразових дієслів, ідіоми та мова жестів, поширені помилки вивчають англійську та обговорення популярної музики.

• New words – ролики для тих, хто бажає поповнити словниковий запас. Відео триває лише 1 хвилину, за цей час вам розкажуть значення слова та наведуть кілька прикладів його використання в новинах.

5. Цікаві лекції різної тематики на ted.com

Тут, на жаль, немає поділу за рівнем складності, і це єдиний невеликий мінус ресурсу. Тривалість відео – від 3 до 30 хвилин. На сайті є зручний фільтр, тому ви можете вирішити, ролик якої довжини дивитися в залежності від наявності часу. Герої відео – відомі люди, діячі науки та культури, зірки шоу-бізнесу. Тут ви можете почути, як звучить «жива» англійська мова з вуст звичайних людей. Тематика лекцій різноманітна. Це і технології, і бізнес, і фізика, і культура, і т. п. Усі відеоролики йдуть із субтитрами. Крім цього, ви можете відкрити транскрипт, що додається (текст до відео). Під час програвання ролика програма автоматично підсвічуватиме слова, що вимовляються спікером, що здорово допоможе тим, кому складно сприймати англійську мову на слух.

Підсумовуючи, слід зазначити, що перегляд автентичних відеоматеріалів на уроках англійської мови дає можливість учням встановити відповідність між зоровими та звуковими образами у контексті певних ситуацій. Тому використання даного дидактичного засобу забезпечує інтеграцію знань, умінь та навичок, отриманих на заняттях, у реальне життя. Беручи до уваги той факт, що для успішного розвитку мовних умінь потрібен механізм, що спонукає до дії зорові та слухові центри учня, що впливають на процес засвоєння та запам'ятовування інформації, ми можемо стверджувати, що відеоматеріали повною мірою відповідають цим вимогам. Таким чином, ми приходимо до висновку, що використання автентичних відеоматеріалів позитивно впливає на процес навчання англійської мови в школі, сприяючи значному підвищенню пізнавального інтересу учнів та їх загальному рівню мовних умінь та навичок. Залучення автентичних відеоматеріалів у ході організації навчального процесу є ефективним засобом підвищення якості навчання за рахунок яскравості, виразності та інформаційної насиченості зорово-слухових образів, що відтворюють ситуації спілкування та знайомлять тих, хто навчається з країною мови, що вивчається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азімов Е.Г. Словник методичних термінів. СПб. 1999. 448 с.
2. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. Москва. Просвещение. 1991. 219 с.
3. Колкер Я.М., Устинова Е.С. Навчання сприйняття на слух англійської мови. М. 2002. 336 с.
4. Носонович Е.В., Мильруд Р.П. Параметри автентичного навчального тексту. *Іноземні мови в школі*. 1999. № 1. С. 18-23.
5. Мильруд Р.П. Курс методики викладання англійської мови. Тамбов. 2001. 592 с.
6. Allan M. Teaching English with Video. Video – applications in ELT. Pergamon Press. 1983. 128 p.
7. Stempleski S., Tomalin B. Video in action. Recipes for using video in language teaching University Press. Cambridge. 1993. 173 p.
8. Tomalin B. Video, TV and Radio in the English Class. London. Macmillan Publishers Ltd. 1986. 118 p.

REFERENCES

1. Azimov E. (1999). Slovník metodických terminů [Glossary of methodical terms]. St. Petersburg. 448 s. [in Ukrainian].
2. Zimnyaya I. (1991). Psihologiya obucheniya inostrannym yazykam v shkole. Moskva. Prosveschenie [Psychology of teaching foreign languages at school]. Moscow. Education. 219 s. [in Russian].
3. Kolker Ya., Ustinova E. (2002). Navchannya spriynyattya na sluh angliyskoyi movi Moskva [Learning to listen to the English movie]. Moscow. 336 s. [in Ukrainian].
4. Nosonovich E., Milrud R. (1999). Parametri avtentičnogo navčalnogo tekstu. inozemni movi v shkoli. # 1. S. 18-23 [Parameters of an authentic initial text]. Foreign language at school. No. 1. S.18-23. [in Ukrainian].
5. Milrud R. (2001). Kurs metodiki vkladannya angliyskoyi movi. Tambov [A course on the methodology of writing an English movie]. Tambov. 592 s. [in Ukrainian].
6. Allan M. Teaching English with Video. Video – applications in ELT. Pergamon Press. 1983. 128 p.
7. Stempleski S., Tomalin B. Video in action. Recipes for using video in language teaching University Press. Cambridge. 1993. 173 p.
8. Tomalin B. Video, TV and Radio in the English Class. London. Macmillan Publishers Ltd. 1986. 118 p.